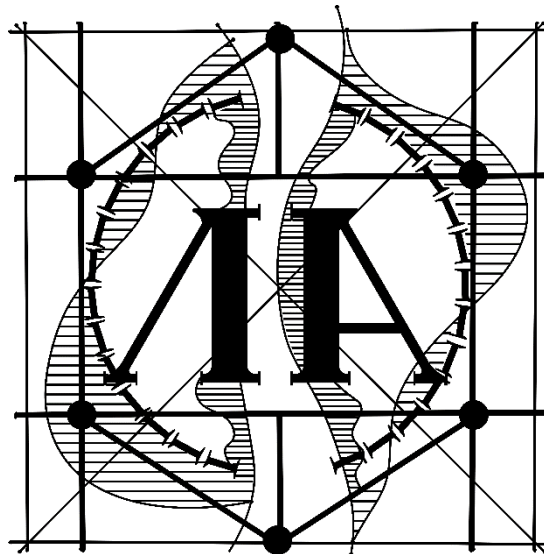

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

Кафедра ландшафтної та туристично-рекреаційної архітектури

СЕЛИЩЕ НА ЧОТИРИ ТИСЯЧІ ЖИТЕЛІВ

Методичні вказівки та завдання
до виконання курсового проекту для студентів III курсу
спеціальності 191 "Архітектура та містобудування"
з спеціалізації «Ландшафтна та туристично-рекреаційна архітектура»

Затверджено
на засіданні кафедри ландшафтної та
туристично-рекреаційної архітектури
Протокол № 1 від 31.08.2023 р.

Київ 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет будівництва і архітектури

СЕЛИЩЕ НА ЧОТИРИ ТИСЯЧІ ЖИТЕЛІВ

Методичні вказівки та завдання
до виконання курсового проєкту
для студентів III курсу спеціальності 191 «Архітектура та містобудування»

Усі цитати, цифровий
та фактичний матеріал,
бібліографічні відомості
перевірено. Написання
одиниць вимірювання
відповідає стандартам

Підпис авторів: _____

«_____» _____ 202__ р.

Підпис голови методичної комісії спеціальності

«_____» _____ 202__ р.

ББК
К30

Укладачі: Віктор ЯЦЕНКО, доктор архітектури, професор
Тетяна КОРОТКОВА, асистент

Рецензент: Віра ШПАКОВСЬКА, кандидат архітектури, доцент

Відповідальний за випуск Віктор ЯЦЕНКО, доктор архітектури, професор

Затверджено на засіданні кафедри ландшафтної та туристично-рекреаційної архітектури, протокол № 1 від 31.08. 2023 року.

Видається в авторській редакції.

Селище на чотири тисячі мешканців.: Методичні вказівки та завдання /
Уклад.: Віктор ЯЦЕНКО, Тетяна КОРОТКОВА – К.:КНУБА, 2023.- 38 с.

Розглянуто особливості проектування об'єктів швидкого харчування в умовах рекреаційних територій міст.

Призначено для студентів 3-го курсу спеціальності 191 "Архітектура та містобудування" з спеціалізації «Ландшафтна та туристично-рекреаційна архітектура» для практичного використання при виконанні курсових проєктів з архітектурного проєктування.

Завідувач кафедри ландшафтної та
туристично-рекреаційної архітектури

Віктор ЯЦЕНКО

© КНУБА, 2023

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	5
1. ВВЕДЕННЯ.....	5
2. ОСНОВНІ УМОВИ І ЗАДАЧІ КЛАУЗУРИ НА ТЕМУ «СЕЛИЩЕ»	7
3. ПРИРОДНО-КЛІМАТИЧНІ УМОВИ ПРОЄКТУВАННЯ І МІСТОБУДІВНИЙ АНАЛІЗ ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА.....	8
4. МІСТОБУДІВНІ ЗАСОБИ ПРОЄКТУВАННЯ. ПРИНЦИПИ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ЗОНУВАННЯ. РОЗМІЩЕННЯ І СКЛАД ГРОМАДСЬКИХ ЗАКЛАДІВ І КОМПЛЕКСІВ.....	10
5. ОРГАНІЗАЦІЯ ТРАНСПОРТНОГО І ПІШОХІДНОГО РУХУ	15
6. ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ПРОЄКТУ.....	16
7. НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН ВИКОНАННЯ КУРСОВОГО ПРОЄКТУ	17
8. ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК	19
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	25
<i>Додаток 1</i>	27
<i>Додаток 2</i>	31

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Методичні вказівки складаються з трьох розділів. Перший розділ визначає селище як елемент системи розселення, типологію селищ, умови і засоби проектування. У другому розділі розкривається коло проблем, на рішення яких може бути спрямований творчий пошук. Третій (основний) розділ розкриває принципи обліку трьох груп чинників: ландшафтно-кліматичних, соціально-економічних і естетичних. Ставиться задача виділити головні і другорядні чинники і дати гармонічне проектне рішення.

Робота над проектом планування і забудови селища (6 семестр) є першим досвідом студента в містобудуванні і формуванні архітектурно-просторового середовища на основі вимог функціональної організації і законів архітектурної композиції.

1. ВВЕДЕННЯ

На основі вивчення ландшафтних та особливостей території, а також знайомства з типологією житлових, інших місцевих суспільних і виробничих будинків повинна бути вирішена основна задача проекту створення середовища, що характеризується високими якість архітектурно-просторової композиції забудови, відповідає вимогам зручності для населення й економічності будівництва.

Проект розробляється на конкретній території (не менше 3-х варіантів). Студенту дається можливість вибору соціально-виробничої бази селища.

Передбачається, що селище забезпечене водопроводом, каналізацією та електропостачанням.

Вивчення селища

Населені місця підрозділяються на:

- міста;
- селища (робітничі, дачні тощо);
- сільські населені місця (центральне селище, с/г підприємства, селище аграрно-промислового комплексу та ін.).

Процес адміністративно-територіальної реформи в країні вніс зміни до класифікації. Створено нову форму «об'єднана територіальна громада», яка може об'єднувати кілька поселень в спільну одиницю розселення. В даному випадку поселення може мати статус центру ОТГ.

Селище є однією з низових ланок адміністративно- територіальної системи і відноситься до категорії населених пунктів напівміського типу.

Невеликі в порівнянні з містом розміри селищ вимагають більшої композиційної певності, строго вивіреного використання засобів виразності і ретельної роботи над деталями. Кількість залежить від функціонального профілю селища і коливається в межах від 1 до 5 тис. жителів.

Типологія селищ міського типу

Соціально-виробничий профіль селища визначається проектом районного планування. Розрізняють п'ять основних видів районного планування:

- 1 - промислові райони;
- 2- приміські зони міст;
- 3 - сільськогосподарські райони;
- 4 - курортні райони;
- 5 - спеціалізовані райони.

Промисловий район	Приміська зона	Рекреаційний район	Спеціалізований район
1. Робоче селище 2. Ремісно-виробниче селище (народний промисел) 3. Вахтове селище	1. Промислове селище-сателіт 2. Дачне селище. 3. Спортивно-туристичне селище. 4. Туристичне (центр національного парку, історико-меморіальний центр, пам'ятник містобудівного мистецтва тощо)	1. Рекреаційне селище. 2. Рекреаційно-спортивне селище. 3. Рекреаційно-туристичне селище	1. Рибальське селище. 2. Звірорадгосп. 3. Чабанське селище. 4. Науково-експедиційне селище 5. Лісгосп.

У промисловому районі може знаходитися переважно видобувна або обробна промисловість.

У експериментальних природних умовах застосовується вахтовий спосіб організації виробництва з перебуванням працюючих від тижня до декількох місяців.

Селища приміської зони створюються на базі винесених за межі міста виробничих підприємств, зв'язаних із місцевою сировиною, і відносяться, як правило, до змішаного типу.

У курортних селищах не менше половини населення складають тимчасові мешканці, що відпочивають.

Кількість населення дачних селищ складає не менше 2 тис. чоловік, із яких у сільському господарстві може бути зайнято не більше 25%.

Новий тип селище ОТГ крім існуючих нормативних вимог до функціональної структури має додаткові функції адміністративного, соціального та комунального забезпечення не тільки селища, а і ОТГ вцілому.

2. ОСНОВНІ УМОВИ І ЗАДАЧІ КЛАУЗУРИ НА ТЕМУ «СЕЛИЩЕ»

Інформація, отримана студентами на вступній лекції, повинна бути достатньою для проведення клаузури, де окреслена первинна соціально-виробнича і композиційна гіпотеза селища, яке проєктується.

Умови клаузури:

- клаузура виконується поза зв'язками з конкретною ситуацією або на основі не менше 3-х варіантів топознімання;
- природне середовище є предметом проєктування;
- клаузура може виконуватися без конкретної соціально-виробничої бази селища;
- обов'язково виконується в рамках геометричних розмірів основних функціональних зон у М 1:2000;
- подається у вигляді аплікативного колажу, макета або в плакатній графіці.

Задачі клаузури:

а) освоєння величинних співвідношень функціональних зон (масштаб кожної частини стосовно цілого).

Містобудівна практика свідчить, що для малих населених пунктів із забудовою змішаної поверхності густота населення на 1 га не може істотно впливати на розмір території. Тому попередній розмір території селища можна визначити з розрахунку 100 чол./га.

Особливу увагу варто звернути на розміри громадського центру і парку (зазвичай сильно перебільшуються), а також на „нічийні” території, що розділяють житлові групи, оточують центр і часто графічно включаються в композицію селища, не несучи визначеного функціонального навантаження (рис. 1, 2);

б) визначення планувального принципу організації праці, побуту і відпочинку жителів (рис. 2);

в) виявлення композиційного прийому (рис. 3, 4, 5, 6).

Композиція – це розташування і зв'язок між окремими частинами твору як єдиного органічного цілого. Динаміка композиції селища виявляється шляхом розподілу основних просторів і мас;

г) структура функціонально різних зон (рис. 1).

Кожна функціональна зона селища – селитьба, промисловість, центр, зелень, крім геометричних розмірів, характеризується своєю щільністю, «фактурою», просторовою переривчастістю. Подібні характеристики забудови в клаузурі можуть бути виражені різною інтенсивністю кольору, щільної або розрідженої сітки умовної забудови тощо;

д) вертикальна пластика композиції. Ідея наростання або зменшування поверховості забудов може мати на меті:

- акцентування окремих композиційних вузлів, наприклад, громадського центру;
 - орієнтацію окремих груп шляхом підвищення або зниження забудови з визначених сторін;
 - спрямоване підвищення або зниження забудови всього селища з метою підкреслення морфології рельєфу або орієнтації його в одну сторону, наприклад, у бік водойми;
- ж) містобудівний прийом, що враховує основний природний чинник.

Такими домінуючими природними чинниками можуть бути екстремальні кліматичні умови, гірський ландшафт, наявність природної зелені, річки або озера. Селище, розташоване на гірському схилі, набуває вид системи терас; розташоване на березі водойми селище будується як амфітеатр; зелень може стати внутрішнім простором кільцевого селища.

Загальна ціль клаузури – відвернути автора від розробки стереотипних «архітектурних сюжетів», допомогти на обмеженому матеріалі розкрити якнайбільше цікавих рішень.

Підсумок. Вибір типу селища і конкретизації програми (тобто визначення кола проблем, розв'язуваних проектом). Орієнтування на рішення визначених кліматичних, ландшафтних, соціальних і об'ємно-просторових задач.

3. ПРИРОДНО-КЛІМАТИЧНІ УМОВИ ПРОЄКТУВАННЯ І МІСТОБУДІВНИЙ АНАЛІЗ ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

Клімат

Територія України для будівельних цілей розділена з півночі на південь на 3 пояси, що відрізняються один від одного комплексом кліматичних ознак, головним з яких є температурний режим.

Вітровий режим місцевості, тобто середньостатистична повторюваність і сила вітру, зображується на планах у виді діаграми, так званої «рози вітрів».

Інсоляція

Тепловий режим забудови залежить не тільки від температури навколишнього середовища, але й від інсоляції.

Негативну дію інсоляції потрібно враховувати, наприклад, при проєктуванні трибун і стадіонів, орієнтуючи їх на схід.

Проєктуючи житлову забудову, не можна допускати утворення «зон затінення», які ніколи не освітлюються прямими променями сонця.

Ландшафт

Рельєф. За ступенем придатності для забудови всі території розподіляються за умовами рельєфу на три групи (дані для звичайних типів забудови):

- придатні території (з ухилом до 10%);
- обмежено придатні (з ухилом до 20%, у гірських умовах до 30%);
- непридатні території (з ухилом більше 30%).

Водойми. Характер можливого використання берегової смуги річок і водойм залежить від гідрогеологічних умов і рельєфу місцевості. Забудова може безпосередньо примикати до лінії регулювання ріки або відступати від неї на визначену відстань (100 м, 25-30 м). За умов затоплень прибережної території в період повені, несприятливих гідрогеологічних умов і складному рельєфі прибережну територію можна використовувати для зони відпочинку, спорту і пляжів. За добрих природних умов, коли берегові смуги не підтоплюються, забудова може розташовуватися безпосередньо уздовж лінії регулювання.

У разі невеликих висот затоплення можлива підсипка території до оцінки, що перевищує розрахунковий рівень затоплення; у більш складних умовах потрібно огороження території, що затоплюється, дамбами обвалування. Ширина дамби по верху приймається не менше 4 м з можливістю організації руху автомобільного транспорту.

При створенні нових водойм необхідно визначити їхнє призначення – декоративні, спортивні, індивідуальні тощо – з тим, щоб забезпечити необхідний санітарний режим.

Озеленення (рис. 4). Зелені насадження залежно від характеру їх використання, розмірів і розміщення в плані поділяються на три групи:

- загального користування;
- загального призначення;
- обмеженого користування.

До першої групи відносяться парки, сквери, бульвари, вуличні насадження, озеленення на ділянках адміністративних і громадських будинків, на житлових територіях із багатоквартирними будинками.

До другої групи відносяться зелені насадження на ділянках шкіл, лікарень, комунальних будинків, на присадибних і приквартирних ділянках, а також на територіях виробничих комплексів.

Третя група охоплює інші види захисних зелених насаджень – у санітарно-захисній зоні між сільбищною і виробничою територіями, вітрозахисні, снігозахисні, водоохоронні тощо. Сюди ж відносяться посадки на цвинтарях і ділянках розплідників.

Площу парків варто приймати не менше 2-3 га, із яких 60-70% виділяється під зелені насадження.

Всі види зелених насаджень проєктуються як єдина система озеленення в тісному зв'язку з архітектурно-планувальними рішеннями.

Містобудівний аналіз природного середовища

Пристаюючи до роботи, з метою оптимального „накладення” початкової містобудівної ідеї на конкретну місцевість необхідно провести аналіз стану і композиції природного ландшафту, що є передумовою для

подальшої розробки проєкту. Аналіз природного середовища можна розділити на 5 етапів (рис. 2):

1 етап – Активнее виявлення морфології рельєфу світлотіньовим методом.

2 етап – Природно-ландшафтний аналіз. Встановлюється наявність і якість природних і штучних чинників (ліс, акваторії, яри, забудова, дороги тощо).

3 етап – Виявляються: території з ухилом 20%, ліс; район можливої організації зони відпочинку.

4 етап – Естетично-візуальний аналіз. Визначаються умови сприйняття і види окремих ділянок (дальність сприйняття, видові ділянки, ракурси).

Виділяються:

- особливо цінні ландшафти; території, що сприймаються з далекої відстані;
- основні видові точки.

5 етап – Уточнення композиції селища з урахуванням природних чинників.

Підсумок. Весь комплекс ландшафтних, топографічних і гідрогеологічних чинників відбивається на схемі планувальних обмежень, що певною мірою і визначає структуру плану майбутнього селища.

4. МІСТОБУДІВНІ ЗАСОБИ ПРОЄКТУВАННЯ. ПРИНЦИПИ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ЗОНУВАННЯ. РОЗМІЩЕННЯ І СКЛАД ГРОМАДСЬКИХ ЗАКЛАДІВ І КОМПЛЕКСІВ

Першим кроком під час розробки планування населеного пункту є масштабний розподіл його території на функціональні зони і частини.

У селищах розрізняють 4 основні зони:

- адміністративна;
- сельбищна - 65%;
- виробнича і комунальна зони – 30%;
- зона зовнішнього транспорту - 5%.

Адміністративна зона передбачає розміщення закладів системи управління та надання послуг не тільки селища, а і об'єднаної територіальної громад відповідно до стратегії економічного перспективного розвитку: лікарні, заклади торгівлі, адміністрації, без пекового захисту, надання різного виду послуг ЦНАП, культурного призначення та інше.

Сельбищна зона складається з:

- території житлової забудови - 50%;
- громадського центру - 15%;
- шкіл і дитячих закладів - 10%;
- території громадського озеленення і споруд – 15%;
- вулиць і проїздів - 10%.

Сельбищна зона селища проєктується, орієнтовно, із розрахунку 100 м² на людину.

Попереднє визначення необхідності сельбищної території

№	Житлові будинки	Кількість жителів	Кількість жителів, тис.чол.	Розмір території, км ² на 1 тис.чол.	Площа, м ²
1	Одно- і двоквартирні з присадибними ділянками 1000 м ²	25	1	0,36	0,36
2	Одно- і двоквартирні з присадибними ділянками 600 м ²	25	1	0,26	0,26
3	Блокові (двоповерхові) з присадибними ділянками 600 м ²	10	0,4	0,19	0,076
4	3-4 поверхові секційні будинки	40	1,6	0,1	0,16
	Разом: сельбищна територія (брутто)	100	4		0,856

Загальна площа сельбищної території селища досягає приблизно 0,9км²

Визначення кількості і вибір типів житлових будинків

Розрахунок кількості будинків на попередній стадії проектування зводиться до визначення кількості квартир для будинків середньої поверховості (до п'яти поверхів), і, отже, ділянок під їхню забудову. Потім за категоріями типових чи індивідуальних проєктів підбираються типи житлових будинків і визначається їхня кількість. У процесі проектування типи житлових будинків можуть змінюватися в залежності від сформованої ситуації.

Під час розрахунку кількості квартир варто виходити із загальної житлової площі квартири 72,0 м² при середній родині з чотирьох чоловік і 63,0 м² загальної площі при середній родині з трьох чоловік.

Попередній розрахунок дає наступні результати:

1. Зона одно- і двоквартирних житлових будинків із ділянками 1000 м²-220-240 квартир.

2. Зона одно- і двоквартирних житлових будинків із ділянками 600 м²-220-240 квартир.

3. Зона блокованих житлових будинків із ділянками 150 м²-100 квартир.

4. Зона будинків середньої поверховості - до 450 квартир.

У процесі проектування генерального плану баланс території коректується, і більш точний розрахунок робиться виходячи із загальної житлової площі на одну квартиру з демографічного прогнозу щодо складу жителів селища.

Виробнича зона складається з територій, промислових підприємств, науково-експериментальних ділянок, а також будівель споруд, що їх обслуговують (сюди ж може примикати і комунально- складська територія, водонапірна вежа, одно- і багатопверхові теплиці).

Середньостатистичний показник території виробничої зони складає 20м² на 1 жителя (або 20-25% від сельбищної території).

Комунально-складська територія складається з: території водозабору, розташованого вище за течією ріки стосовно сельбища, складових приміщень, каналізаційних споруд, території для утилізації сміття, а також цвинтарів.

Зона зовнішнього транспорту включає території, зайняті спорудами залізничного, водного, автомобільного і повітряного транспорту.

Функціональне зонування

Будь-який населений пункт – це високоорганізоване середовище, покликане забезпечити всі життєві потреби людини. Повноцінне функціонування цього середовища залежить від взаєморозміщення і взаємозв'язку окремих функціональних зон від розміщення перелічених зон.

У Державних будівельних нормах і правилах планування і забудови населених місць є наступні вимоги і рекомендації до розміщення перелічених зон:

Виробництво, що не має шкідливих викидів, але зв'язане з під'їздом великого числа автомашин, повинно бути розміщене з підвітряного боку з розривом 100 м від житлової території. Для виробничої зони повинна бути відведена відносно рівна територія, нижче за течією ріки від селища.

Селища при гірничодобувних розробках розміщуються на відстані 10-15 км від місць розробок. У цих випадках на кресленні має бути показана автобусна станція, зручно розташована стосовно всього селища.

Для розміщення житлової зони рекомендуються території, найбільш сприятливі в санітарно-гігієнічному відношенні – схили захищені від несприятливих вітрів лісом або штучно створеними перепонами.

Суспільно-торговий і адміністративний центр селища повинен займати головне положення у функціональній і композиційній структурі селища, розташовуючись у місцях найбільш виразних у містобудівному відношенні – на берегах водойм, на височинах і т. ін.

Сад селища бажано розміщати поблизу центру, тому що сад служить не тільки місцем для відпочинку, але також для традиційних прогулянок, масових заходів і т. ін.

Спортивний комплекс доцільно розташувати суміжно з центром або з ділянкою школи. Яри, північні схили пагорбів, береги рік і водойм доцільно використовувати для створення системи зелених насаджень.

Комунально-господарська зона може бути розміщена на периферії селища поблизу від основної автомобільної дороги, що обслуговує селище.

Жорстке відокремлення функціональних зон не завжди є раціональним. Суміщення зон може проектуватися залежно від характеру, місцевих умов. Можливо суміщення промислових, комунальних і складських зон із зонами зовнішнього транспорту.

Культурно-побутове обслуговування

Всі заклади культурно-побутового обслуговування населення можна розподілити на сім груп:

а) **адміністративно-господарські заклади.** Розміщуються в суспільному центрі селища. Відповідно до існуючих норм ділянки для кожного закладу виділяють площею від 0,05 до 0,10 га. Доцільно передбачати блокування декількох споруд в один будинок.

Кубатура:

- селищна рада - 1800 м³
- пошта, телеграф, ощадбанк - 500 м³.

б) **культурно-освітні заклади.** Клуб розташовується звичайно на центральній площі. При клубі бажано мати ділянку площею близько 0,5 га. За наявності парку клуб можна розміщати на його території. Місткість зали для глядачів розраховується за нормами на 1000 жителів:

- 70-90 місць при населенні 5-12 тис. чол.;
- 100-150 місць при населенні 2-5 тис. чол.;
- 150 місць при населенні до 2 тис. чол.

Найменша місткість клубного залу – 150 місць.

Кубатура клубу на 400 місць – 5500 м³. Бібліотека зазвичай входить до складу помешкань клубу.

Кінотеатри передбачаються тільки в селищах із населенням більше 7000 жителів. Місткість залу визначається з розрахунку 20-30 місць на 1000 жителів.

Площа ділянки – 0,25 га. Будинок клубу іноді блокується зі школою при забезпеченні роздільних входів. Об'єднання цих закладів в одному комплексі укрупнює його об'єм, збагачує його архітектуру, знижує капітальні та експлуатаційні витрати;

в) **підприємства торгівлі і громадського харчування.** Торговий центр складається з наступних блоків: магазин змішаної торгівлі, ресторан-кафе, готель із КПО та ін. Магазины розраховуються за такими нормами: 200м² корисної площі магазину або 3-5 продавців на 1000 жителів. Радіус обслуговування для продовольчого магазину - 750 м, для промтоварного -

1500 м. Кафе і ресторан можна розрахувати за нормою 25-40 місць на 1000 жителів. Радіус обслуговування кафе - 500 м. У кожному селищі варто передбачити хлібопекарню, розташовуючи її на периферії селища.

Кубатура:

- кафе на 200 місць – 700 м³;
- універмаг і продмаг – 3000 м³;

г) **навчально-виховні заклади.** Кількість місць у дитячих садках і яслах розраховується за нормою 70-90 місць на 1000 жителів. Мінімальна місткість дитячих закладів – 25 дітей. Будинки за своєю місткістю можуть бути на 50, 90, 140 дітей і т. д.

Радіус обслуговування не повинен перевищувати 750 м. Садки і ясла, як правило, об'єднуються в одному будинку. Розмір ділянки визначається за такими нормами: на одну дитину – 35 м² для ясел і 40 м² для дитячого саду. Мінімальна площа ділянки – 0,2 га. Помешкання, призначені для перебування дітей, орієнтуються на схід, південний схід або південь.

Кількість місць у школі визначається за нормою 70-90 на 1000 жителів. Площа ділянки 0,5-1,0 га. На шкільній ділянці розміщується будинок школи, а іншу територію ділять на 4 зони: навчально-дослідну, спортивну, господарську і зону відпочинку. Спортивна зона займає 0,5-0,7 га. Озеленення повинно займати 50% території. Класні кімнати орієнтуються на схід або південь;

д) **спортивні спорудження.** Спортивна зона займає площу 0,5-1,0 га і включає футбольне поле, площадки для гри у волейбол, баскетбол, гімнастичну зону тощо.

Спортивне ядро може включати відкритий басейн, човнову пристань.

е) **лікувально-оздоровчі заклади.** Лікарня розраховується за нормою 4-6 койок на 1000 жителів. Доцільно проектувати лікарню місткістю понад 50 койко-місць, або з розрахунку максимальної кількості населення територіальної громади. Площа ділянки 1,0-3,0 га. Лікарня розташовується на околиці селища на відстані не менше 50 м від житлових і громадських будинків. До складу лікувально-оздоровчих закладів входять молочні кухні, інтернати для людей похилого віку, дитячі табори, санаторії і будинки відпочинку. Інтернати для людей похилого віку розміщують на краю селища поблизу зеленого масиву або водяного простору.

Місткість інтернату – 5 місць на 1000 жителів. Розмір ділянки - 1000 м² на 1 місце.

Місткість дитячого табору визначається за нормою 20-40 місць на 1000 жителів, розмір ділянки - 250 м² на 1 місце;

ж) **заклади побутового і комунального обслуговування.** Побутовий комбінат має радіус обслуговування 1-1,5 км. Готель розраховується за нормою 3-5 місць на 1000 жителів.

Кубатура готелю: на 30 місць – 2500 м³. Готель може блокуватися з торговим центром.

Пожежне депо проектується з розрахунку 1 машина на 5000 жителів. Площа ділянки 0,25-0,60 га. Кубатура пожежного депо на 3 машини - 2000 м³

Гаражі для індивідуальних машин проєктуються з розрахунку 100 машин на 1000 жителів. Норма на одну машину – 25 м². Частина гаражів може бути заглибленого типу або розташовуватися в комунальній зоні.

5. ОРГАНІЗАЦІЯ ТРАНСПОРТНОГО І ПІШОХІДНОГО РУХУ

Пішохідна доступність – перевага малих населених пунктів – повинна бути максимально використана в селищі. Роль загальноселищного транспорту зводиться головним чином до побутових зв'язків. Пішохідні і транспортні шляхи мають характерні форми в плані: автодорога прямолінійна з плавними поворотами, пішохідний шлях мальовничий і складається з коротких ділянок 100-300 м, прирівняних до людського кроку. Трасування пішохідних шляхів динамічне – це анфілада статичних просторів – площ, з'єднаних короткими переходами. Кожний пішохідний шлях повинен вести до визначеного об'єкта. Перетин пішохідного потоку збільшується в напрямку до центру, відбувається злиття вузьких струмків у широкий потік.

Зовнішні транспортні зв'язки

Для залізничних ліній потрібна смуга відводу шириною 20-25 м. Вісь шляху повинна відстояти від житлових будинків не менше ніж на 50 м.

Пасажирська і товарна станції, як правило, об'єднуються.

Річкові вокзали бувають трьох типів: плавучі, берегові і комбіновані.

До автотранспортних споруд відносяться: автодорога, автовокзали, АЗС, гаражі, авторемонтні майстерні. Розмір ділянки для автовокзалу з автостанцією – 0,3-0,5 га.

Залежно від виду повітряного транспорту розрізняють такі види повітряних портів: аеропорти, гідроаеропорти і посадкові площадки для вертольотів.

Льотне поле може бути різної форми – круглої, квадратної, еліпсоїдної, полосової. Воно повинно мати спокійний рельєф з ухилом 0,5-1% і займати підняте положення стосовно навколишньої місцевості (плато).

Для вертолітної станції виділяється ділянка розміром 0,5-15 га з ухилом не більше 3%.

Гідроаеропорт розміщується на акваторії поза судноплавним фарватером глибиною не менше 1,5 м і береговій території, на якій розміщуються споруди обслуговування і гідроаеровокзал.

Внутрішня мережа вулиць і доріг

Мережа вулиць і проїздів повинна бути якомога більш простою за формою і забезпечувати мінімальні витрати часу на переміщення населення між житловими групами, об'єктами культурно-побутового обслуговування, зоною відпочинку, виробничими комплексами та ін. При проєктуванні вулично-дорожньої мережі селища необхідна її чітка диференція за функціональним призначенням.

У системі вулиць і доріг повинні бути виділені:

- головна вулиця селища, що зв'язує між собою громадський центр, житлові райони, виробничу зону і зону відпочинку;
- транспортні і пішохідні шляхи, що упорядковують зв'язок між окремими частинами житлового району, групами житлових будинків або кварталами, а також житлового району з іншими частинами селища (центром, виробничим комплексом та ін.);
- мережа проїздів, що забезпечують зв'язок господарських споруд, розташованих на присадибних ділянках і розміщених на них окремих укрупнених блоках;
- зовнішня дорожня мережа, що зв'язує селище із зовнішнім світом;
- дорожня мережа виробничої зони.

У центрі селища доцільними є роз'єднання транспортних і пішохідних шляхів, ізоляція простору головної площі від транспорту.

Максимальні подовжні ухили:

- транспортні і пішохідні вулиці і проїзди – 8%;
- транзитні автодороги в межах селища – 7%;
- площадки й автостоянки – 3%;
- тротуари і пішохідні доріжки – 6%;
- велосипедні доріжки – 5%.

6. ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ПРОЄКТУ

Економічна доцільність проєктного рішення селища характеризується наступними головними показниками:

- густота населення;
- компактність житлового фонду;
- нетто- і бруutto-баланс території.

Густота населення визначається числом жителів, що проживають на 1 га території (чол./га). Компактність житлового фонду вимірюється числом квадратних метрів загальної площі на 1 га території – м² з.п./га.

Діючими будівельними нормами і правилами прийнято умовний поділ території, яким користуються для підрахунку техніко-економічних показників щільності житлового фонду:

- площа „нетто” включає тільки житлові території (крім території під вулицями, парками, ділянками громадських будинків і т.ін.);
- площа «брутто» являє собою сельбищну територію селища в його зовнішніх межах.

Щільність житлового фонду сельбищної території (брутто) і житлової території (нетто) варто приймати не менше нормативної.

Показники балансу території використовуються для порівняння з нормативними значеннями витрат територій, наприклад, зелені насадження загального користування повинні займати не менше 12 м² на людину; території під вулицями і проїздами не перевищувати 10-15% сельбищної території і т. ін.

Під час вибору переважного типу житлового будинку варто виходити з того, що житлове середовище малого населеного пункту як повноцінна альтернатива міського середовища органічно припускає малоповерхову забудову. Вона проста і виразна, близька до землі і співмасштабна елементам ландшафту, тобто найбільш повно забезпечує економічне сполучення штучного середовища з природнім.

Основною задачею при цьому є підвищення щільності малоповерхової забудови шляхом раціонального планування селища і різного блокування житлових будинків (рис. 13).

III КУРС – 6 СЕМЕСТР

7. НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН ВИКОНАННЯ КУРСОВОГО ПРОЄКТУ

«Селище на 4 тис. мешканців»;

Час на розробку проєкту - 8 тижнів / 70 годин /:

- Клаузура на вільну тему. Варіант – «Композиційно-структурне сполучення ландшафту і забудови». М 1:2000, подається у вигляді аплікативного колажу, макета або плакатної графіки (4 години);
- Вступна лекція (2 години);
- Обговорення клаузури (2 години);
- Видача проєктного завдання;
- Клаузура по темі М 1:2000 (4 години);
- Обговорення клаузури. Упорядкування індивідуальних програм (4 години);
- Робота над ескізом-ідеєю. Індивідуальні консультації. Склад ескізу: генплан М 1:2000, фрагмент центральної частини М 1:2000 (8 годин).
- Робота над ескізом-ідеєю.
- Оцінка ескіза-ідеї (4 години).
- Обговорення ескіза-ідеї. Індивідуальні консультації. Пояснення домашньої клаузури на тему: «Принципові схеми блокування житлових будинків М 1:500» (4 години).
- Обговорення домашнього завдання. Індивідуальні консультації. Пояснення домашньої клаузури на тему: «Архітектурно-планувальне й об'ємно-просторове рішення громадського центру селища» (4 години).
- Обговорення домашнього завдання. Робота над ескізом. Індивідуальні консультації (4 години).
- Робота над ескізом. Оцінка ескіза (4 години).
- Доробка ескіза за зауваженнями комісії. Уточнення експозиції (2 години).
- Розробка, графічне оформлення проєкту в складі:
 1. Генплан М 1:2000.
 2. Схема транспорту і пішохідного переходу М 1:5000.
 3. Принципова схема блокування житлових будинків М 1:500.
 4. Розгортка центральної частини М 1:200. Техніко-економічні показники.

5. Макет фрагмент в М 1:500 (20 годин).
- Оцінка й обговорення проєктів (4 години).

ПЛАН СЕМІНАРУ

1. Планування та забудова малих населених місць і задачі містобудування.
2. Розрахунок чисельності населення та особливості вибору території.
3. Розрахунок території.
4. Зонування, вимоги до сельбищної зони.
5. Визначення кількості та вибір типів житлових будинків.
6. Розрахунок мережі закладів культурно-побутового обслуговування селища.
7. Організація мережі вулиць, проїздів та пішохідних шляхів.
8. Особливості створення громадського центру.
9. Прийом планування житлових груп (з будинками середньої поверховості).
10. Прийом забудови малоповерховими житловими будинками.
11. Техніко-економічні показники (баланс території, щільність житлового фонду, процентне співвідношення основних функціональних зон селища).
12. Особливості архітектурно-просторової композиції генерального плану селища.

8. ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

АВТОМАГІСТРАЛЬ – дорога для високоінтенсивного і швидкісного руху автомобільного транспорту. Має дві проїзні частини, кожна з яких розміщується на загальному або на відокремленому земельному полотні. Ширина розподільної смуги між проїзними частинами не менше 5 м. На А. на відміну від ін. автомобільних доріг виключається перетин потоків на одному рівні (за допомогою дво- і багаторівневих розв'язок), обладнуються дорожні заправні пункти, пункти профілактичного огляду й дрібного ремонту автомобілів, пасажирські та вантажні станції і т. ін., а також пішохідні переходи.

АВТОСТАНЦІЯ – комплекс будівель і споруд, призначених для забезпечення функціонування міжміських ліній автобусного сполучення. До А. входять автовокзал, перони прибуття й відправлення автобусів, майданчики для відстою автобусів, будівлі технічного обслуговування автобусів, а також система доріг, в'їздів і виїздів, що забезпечує чіткість і безпеку руху й маневрування автобусів.

АГЛОМЕРАЦІЯ НАСЕЛЕНИХ МІСЦЬ – форма розселення, яка характеризується наявністю територіально близьких або таких, що частково зрослися, поселень, які об'єднані інтенсивними виробничими, комунально-господарськими, трудовими, культурно- побутовими, рекреаційними та ін. зв'язками.

АДМІНІСТРАТИВНИЙ ЦЕНТР – поселення, яке має функції адміністративного управління стосовно до інших поселень, розміщених на території цієї ж одиниці адміністративного поділу (краю, області, району, селища тощо). Основні функції А. ц. (економічні, соціальні, екологічні та ін.) визначають його демографічну і соціальну структуру, характер зайнятості населення, планувальну і транспортну систему, склад будинків і споруд тощо.

ВУЛИЦЯ – частина території населеного пункту, призначена для руху транспорту і пішоходів і звичайно обмежена забудовою. Розміщення і напрямки В. історично пов'язувались з рельєфом території, а також напрямком доріг, що з'єднують суміжні поселення.

ГЕНЕРАЛЬНИЙ ПЛАН, ГЕНПЛАН – 1. Наукове і проєктивне обґрунтування перспектив розвитку міст, селищ і сільських населених місць. Найважливіша складова комплексу проєктно-планувальних робіт (районе планування. Г.п., проєкт детального планування), містобудівний документ, в якому визначаються напрями довгострокового (20 років і більше) функціонального і об'ємно-планувального розвитку населеного місця, що впливають із прогнозів його демографічного, соціального, економічного росту. Г.п. звичайно розраховувались на 25-30 років. Тепер Г.п. розробляється на не фіксовану жорсткими строками часову перспективу, яка дозволяє реалізувати закінчену функціональну й архітектурно-планувальну структуру. На встановлені розрахункові періоди (20, 10 і 5 років) визначається система заходів щодо реалізації Г.п. з визначенням необхідних ресурсів. Після погодження і затвердження Г. п. набуває статусу основного містобудівного документа, на підставі якого складаються локальні проєкти планування та забудови населеного місця і окремих територій.

2. Складова частина проєктної документації: креслення, яке дає уявлення про розташування будинку, комплексу споруд, містобудівного утворення на місцевості, ортогональна проєкція на горизонтальну площину всіх будинків і споруд комплексу чи містобудівного утворення (вид згори) у заданому масштабі. Як правило, виконується на топогеодезичній основі, тобто графічному зображенні місцевості із зазначенням рельєфу території й акваторії, існуючих насаджень і будівель. На Г. п. показують ортогональні перерізи будинків на рівні цоколя або проєкції покрівлі будинків, усі споруди, що проєктуються, транспортні комунікації (вулиці з тротуарами, площі, доріжки, шляхи рейкового транспорту тощо), різні типи брукування, благоустрій, озеленення та ін. Крім того, на Г.п. умовними позначеннями наносяться схеми надземних і підземних інженерних комунікацій і при необхідності - межі функціональних зон і резервних територій. Зображення на Г.п., як правило, орієнтоване по сторонах світу і доповнюється розою вітрів. Г.п. виконується у масштабі 1:5000, 1:2000, 1:1000, 1:500. рідше 1:200. Чим дрібніший масштаб Г. п., тим більш умовне зображення його елементів.

ГРАФІКА АРХІТЕКТУРНА – сукупність зображувальних засобів фіксації архітектурного задуму на усіх стадіях проєктування (ескіз, технічний проєкт тощо), а також закінчених споруд та їх комплексів.

ЖИТЛОВА ГРУПА – частина мікрорайону або комплексу містобудівного, декілька житлових будинків, об'єднаних загальним відокремленим дворовим простором і деякими видами щоденного обслуговування. Чисельність населення Ж. г. - до 3 тис. чол., радіус обслуговування - не більше 200 м.

ЖИТЛО – будинки, призначені для постійного або тимчасового мешкання людей, що забезпечують здійснення побутових процесів, пов'язаних з індивідуальною діяльністю людини як біологічного організму та особистості (самоосвіта, сон, відпочинок, гігієна, родинне спілкування та виховання дітей і т. ін.).

ЗАБУДОВА – зведення будинків і споруд на території населеного місця або окремих його частин (району, кварталу тощо). За функціональним призначенням З. поділяються на житлову, громадську, промислову та ін., за просторовими характеристиками – на квартальну (периметральну), рядкову, садибну та ін., за поверховістю – на малоповерхову, багатоповерхову, змішану.

ЗАБУДОВА ІСТОРИЧНА – забудова історичних зон міст і сільських населених місць, яка складалася протягом тривалого часу і характеризується часовими містобудівними нашаруваннями.

ЗАБУДОВА КВАРТАЛЬНА – забудова (найчастіше периметральна) територій, обмежених вулицями, що перетинаються, при якій кожна така територія (квартал) організується як відносно автономний композиційно завершений простір.

ЗАБУДОВА МАЛОПОВЕРХОВА – житлова забудова переважно 1-2-поверховими будинками.

ЗАБУДОВА БАГАТОПОВЕРХОВА – житлова забудова будинками, що мають 4-5 або й більше поверхів.

ЗАБУДОВА БЕЗПЕРЕРВНА (СУЦІЛЬНА) – забудова периметральна з безпосереднім (без розривів) приляганням будинків торцями один до одного. Характерна для історичних і сучасних великих міст.

ЗАБУДОВА НИЗЬКОЩІЛЬНА – забудова малоповерхова, у якій особливими прийомами планування території та організації простору досягаються високі показники щільності, порівнянні з аналогічними показниками забудови багатоповерхової.

ЗАБУДОВА ПЕРИМЕТРАЛЬНА – розміщення будинків поздовжніми сторонами уздовж вулиць по червоних лініях забудови. Найбільш поширений вид забудови, який створює умови для чіткої організації простору і композиційної єдності і вулиць і площ, але не завжди забезпечує необхідну інсоляцію та аерацію будинків.

ЗАБУДОВА ВІЛЬНА – вільне розташування будинків у межах червоної лінії забудови, підпорядковане єдиному композиційному задуму.

ЗАБУДОВА ЗМІШАНА – житлова забудова будинками різної поверховості, переважно багатопверховими (5, 9, 14, 16 і більше поверхів), іноді у поєднанні з малоповерховими (1-2 поверхи).

ЗАБУДОВА РЯДКОВА – паралельне розміщення будинків, звернених торцями до вулиць (перпендикулярно або під кутом) і до дворового (квартального) простору. Відстань між паралельними поздовжніми фасадами будинків визначається санітарними нормами. З. р. сприяє оптимальній інсоляції та аерації будинків, але утруднює урахування особливостей рельєфу і композиційну організацію вуличного простору.

ЗАБУДОВА ТРАДИЦІЙНА – забудова, характерна для певного періоду розвитку архітектури або певного регіону (населеного місця).

ЗАБУДОВА САДИБНА – забудова малоповерхова з наявністю прибудинкових земельних ділянок, призначених для особистого сільськогосподарського виробництва і господарських будівель.

ЗАБУДОВА ФОНОВА – забудова історична, будинки та споруди якої нарізно не мають архітектурної цінності, але у своїй сукупності фіксують історичне планування і масштаб історичного середовища і є природним фоном для пам'яток архітектури.

ЗАБУДОВА ЦІННА – забудова історична, яка має певну своєрідність, характерну для даного міста (району), і підлягає збереженню при його реконструкції.

ЗОНА – частина території, містобудівного утворення, комплексу, будинку, яка характеризується певними загальними ознаками, фізично або умовно виділена у певних межах поверхні або простору (З. лісостепу, З. промислова, З. забудови, З. харчування або відпочинку в квартирі тощо).

ЗОНА СЕЛЬБИЩА – територія житлової забудови, до якої входять житлові будинки, громадські центри, установи обслуговування, зелені насадження загального користування тощо.

ЗОНА ПРОМИСЛОВА – територія, на якій розміщені промислові підприємства і пов'язані з ним об'єкти.

ЗОНА САНІТАРНО-ЗАХИСНА – смуга (ділянка) території між промисловою зоною або окремими промисловими підприємствами (комплексами) і сельбищною зоною (житловими територіями), яка виділяється з метою усунення або пом'якшення шкідливого впливу промислового виробництва на житлове середовище людини.

ЗОНА ФУНКЦІОНАЛЬНА – ділянка території або частина простору будинку, призначені для будь-якого одного соціального, функціонального, технологічного процесу або декількох процесів, тісно пов'язаних між собою і схожих за своїми параметрами.

ЗОНА ВПЛИВУ НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ – територія (акваторія), яка прилягає до населеного пункту і пов'язана з трудовими, культурно-побутовими, рекреаційними та іншими процесами, що відбуваються в ньому.

КОМПЛЕКС – в архітектурі та містобудуванні – сукупність будівель і споруд, об'єднаних територіально та функціонально. За призначенням

розрізняють промислові (виробничі), житлові, громадські К., комплекси нерухомих пам'яток культури та комплекси природні.

ЛАНДШАФТ – територіальна або екваторіальна система, яка характеризується певною геологічною будовою, рельєфом, кліматом і біоценозом. Компонентами Л. є гірські породи, вода, лід, сніг, ґрунт, повітряні маси, рослинний і тваринний світ.

МАГІСТРАЛЬ – широка і пряма міська вулиця з інтенсивним рухом транспорту. Поділяються на М. загальноміського і районного значення.

МАЙДАН, ПЛОЩА – архітектурно організована незабудована частина території міста або ін. населеного пункту, обмежена забудовою, зеленими масивами або природними кордонами (берег річки чи берег моря, схил гори тощо).

МАСШТАБ – відношення лінійних розмірів зображення на кресленні (карті) або макеті до розмірів зображуваної форми в натурі.

МІСТО – форма поселення, населене місце, значне за розмірами, чисельністю й густотою населення, зайнятого переважно у неаграрних сферах діяльності.

МІСТОБУДУВАННЯ – комплексна багатогранна діяльність суспільства, що спрямована на створення матеріально-просторового середовища життєдіяльності людини в поселеннях та районах розселення.

НАСЕЛЕНЕ МІСЦЕ, НАСЕЛЕНИЙ ПУНКТ – структурний елемент системи розселення, стаціонарне поселення, територіально цілісний компактний ареал концентрації населення. Н. м. характеризується наявністю сельбища, місць прикладання праці і системи обслуговування. Розрізняють міські й сільські Н.м., які можуть класифікуватися за функцією (промислові, транспортні, курортні, адміністративні та ін.), роллю у системі розселення (центральні, периферійні), людністю (чисельність населення) та ін. ознаками.

ПЛОЩА – в архітектурі і будівництві – натуральний показник, який характеризує горизонтальні розміри населеного міста, району, кварталу, присадибної ділянки, комплексу забудови, будинку, окремого приміщення або елемента, виражений у відповідних одиницях виміру (звичайно кв. метри, рідше - кв. сантиметри, а для великих територій - гектари і кв. кілометри).

ПЛОЩА ЗАБУДОВИ – площа земельної ділянки, зайнята будинком (спорудою). Визначається як площа горизонтального перетину будинку за зовнішнім обводом огорожувальних конструкцій на рівні цоколю, включаючи усі виступаючі частини.

ПОСЕЛЕННЯ – структурний елемент системи розселення, постійно, сезонно або тимчасово населене людьми місце, яке характеризується просторовою обмеженістю і територіальною спільністю соціальних і матеріальних форм життєдіяльності (характер зайнятості населення, місця прикладання праці, соціальна та інженерна інфраструктура тощо).

РАЙОН – місцевість (територія), яка виділяється за будь-якими ознаками (особливостями), що визначають її єдність і відрізняють від інших територій. Р. виділяються за адміністративно-територіальною ознакою

(одиниця всередині області або великого міста), економічною (промисловий Р., сільськогосподарський Р.), фізико-географічною (Полісся), функціональною (житловий Р., сельбищний Р.), за масштабом проектування (планувальний Р.) т. ін. У зарубіжній літературі термін «район» не застосовується, його синонімом є термін «регіон».

РАЙОННЕ ПЛАНУВАННЯ – комплексна територіально-господарська організація економічних або адміністративних районів, яка здійснюється з метою забезпечення взаємопов'язаного розміщення об'єктів промисловості, сільського господарства і будівництва, доцільного функціонального зонування території, розвитку транспортно-дорожньої мережі, поліпшення санітарних умов розселення і охорони природи.

РОЗГОРТКА ФАСАДІВ – креслення ортогональної проекції фасадів будинків однієї сторони вулиці чи окремої її ділянки на умовну вертикальну площину, розміщення по червоній лінії забудови. Якщо вулиця (червона лінія) криволінійна, вона умовно «розгортається» у пряму. На розгортку виносяться всі будинки, споруди, елементи благоустрою, які утворюють забудову вулиці незалежно від того, розміщені вони по червоній лінії чи з відступом від неї. Р. ф. є частиною демонстраційних містобудівних креслень. Звичайно виконується у масштабі 1:500, 1:400, рідше - 1:250, 1:200 - залежно від кількості та розмірів будинків, які розміщуються на розгортці.

СЕЛИЩЕ – невелике населене місце (поселення), що формується при промисловому або сільськогосподарському підприємстві, транспортному вузлі, електростанції, рекреаційному комплексі тощо, на який працює його населення (робоче С., залізничне С., курортне С. та ін.), або внаслідок територіального об'єднання людей за будь-яким іншим принципом (напр., дачне С.).

СЕЛЬБИЩНА ТЕРИТОРІЯ – частина території населеного місця, призначена для проживання населення і зайнята житловою забудовою, громадськими центрами, вулично-дорожньою мережею, зеленими насадженнями загального користування, іноді нешкідливими виробничими об'єктами тощо.

СЕЛО – форма розселення, населене місце, жителі якого переважно зайняті у сільському господарстві. Історично є первинною формою осілих поселень.

ТЕРИТОРІЯ – частина земної поверхні (суші) у визначених природними рубежами або правовими документами мереж. Виділення Т. може здійснюватися за природним, функціональним, адміністративним та ін. принципами (напр., Т. міста, парку промислового підприємства тощо).

ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА – мешканці, що об'єднані постійним місцем проживання в межах населених пунктів, районів, які є самостійними адміністративно-територіальними одиницями. Основними ознаками є спільна територія існування, інтереси у вирішенні питань життєдіяльності, соціальна взаємодія у процесі формування спільних інтересів, психологічна самоідентифікація кожного члена, громадою, комунальна власність, плата комунальних податків.

ЩІЛЬНІСТЬ – показник техніко-економічний, який характеризує ефективність використання території.

ЩІЛЬНІСТЬ ЗАБУДОВИ – відношення площі забудови (території) до її загальної площі, виражене у відсотках.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

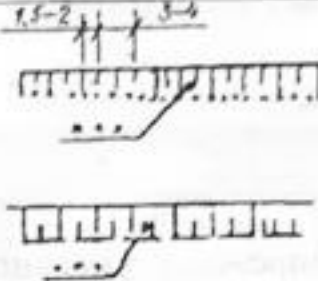
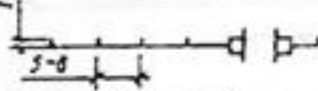
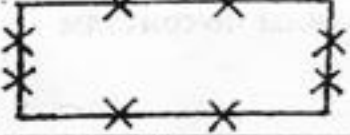

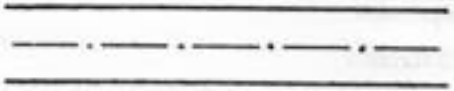

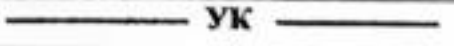

1. Архітектура: короткий словник-довідник [укладач А.П. Мардер] - К.: «Будівельник». 1995.
2. Умовні графічні позначення і зображення елементів генеральних планів та споруд транспорту: ДСТУБА 2.4-2-95 (ГОСТ 21.204-93) - [Чинний від 6.04.1995 р. №65]. - К.: Державний комітет України у справах містобудування і архітектури. 1997.
3. Комплексное благоустройство сел [Касина Н.Н., Соколов С.М., Свитко В.А. и др.]; УкрНИИГраждансельстрой. - К.: Урожай. 2007-136 с.
4. ДБН 360-92*. Містобудування, планування і забудова міських і сільських поселень. [Міністерство України у справах будівництва і архітектури], - К.: 1993. – 109 с.
5. ДБН 79-92. Житлові будинки для індивідуальних забудовників України [Чинні від 1 квітня 1992 р.]. Міністерство інвестицій і будівництва України. - К.: 1992. – 14 с.
6. ДБН В.2.2-13-2003. «Спортивні та фізкультурно-оздоровчі споруди». [Чинні від 10 листопада 2003 р.] Державний комітет України з будівництва та архітектури. - К.: 2004. – 101 с.
7. ДБН В.2.2.15-2005. Житлові будинки. Основні положення. [Чинні від 28.09.2005 р. №175. Доповн. Наказ №175 Мінбуду України від 22.05.2006 з набуттям ДБН В.2.2.-15 - 2005 чинності від 2006-01- 01]. Державний комітет України з будівництва та архітектури. - К.: 2005. - 50 с.
8. ДСТУ БА.2.4.-7-95 (ГОСТ 21.502-93) Правила виконання архітектурно-будівельних робочих креслень. Мінрегіонбуд України [Чинний з 01.07.95 р.] (Наказ від 06.04.95 р., №65).
9. ДБН Б.1-3-97. Склад, зміст, порядок розроблення, погодження та затвердження генеральних планів міських населених пунктів. [Чинні з 01.12.97 р.] (Наказ від 25.09.97 р., №64).
10. ДБН Б.2.4-2-94. Види, склад, порядок розробки, погодження та затвердження містобудівної документації для сільських поселень. Мінрегіонбуд України [Чинні з 01.09.94 р.]. (Наказ від 29.06.94 р., №121).
11. ДБН Б.2.4-3-95. Генеральні плани сільськогосподарських підприємств. Мінрегіонбуд України [Чинні з 01.02.95 р.]. (Наказ від 27.01.95 р., №17).
12. РСН 320-86. Планировка, застройка и благоустройство производственных зон сельских населенных пунктов Украинской ССР. Госстрой УССР [Чинні з 01.01.87 р.]. (Наказ від 08.08.86 р., №157).
13. ДБН 363-92. Житлові будинки для осіб похилого віку сільської місцевості України. Мінрегіонбуд України [Чинні з 01.04.92 р.]. (Наказ від 02.03.92 р., №27).

- 14.ДБН В.2.2-3-97. Будинки та споруди навчальних закладів. Мінрегіонбуд України [Чинні з 01.01.98 р.]. (Наказ від 06.08.97 р., No136).
- 15.ДБН В.2.2-4-97. Будинки та споруди дитячих дошкільних закладів. Мінрегіонбуд України [Чинні з 01.01.98 р.]. (Наказ від 06.08.97 р., No136).
- 16.ДБН В.2.2-9-99. Громадські будинки та споруди. Основні положення. Мінрегіонбуд України [Чинні з 01.01.2000 р.]. (Наказ від 04.08.99 р., No187).
- 17.ДБН В.2.2-10-2001. Заклади охорони здоров'я. Мінрегіонбуд України [Чинні з 01.04.2001 р.]. (Наказ від 04.01.2001 р., No2).
- 18.ДБН В.2.2-11-2002. Підприємства побутового обслуговування. Основні положення. Мінрегіонбуд України [Чинні з 01.05.2002 р.]. (Наказ від 01.03.2002 р., No45).
- 19.ДБН В.2.2-13-2003. Спортивні та фізкультурно-оздоровчі споруди. Мінрегіонбуд України [Чинні з 01.03.2004 р.]. (Наказ від 10.11.2003 р., No184).
- 20.ДБН В.2.2-15-2005. Житлові будинки. Основні положення. Мінрегіонбуд України [Чинні з 01.01.2006 р.]. (Наказ від 28.09.2005 р., No175).
- 21.ДБН В.2.3-4-2000. Автомобільні дороги. Мінрегіонбуд України [Чинні з 01.07.2000 р.]. (Наказ від 07.04.2000 р., No66).
- 22.ДБН В.2.3-5-2001. Вулиці та дороги населених пунктів. Мінрегіонбуд України [Чинні з 01.10.2001 р.]. (Наказ від 11.04.2001 р., No89).
- 23.ДБН В.2.3-15-2007. Автостоянки і гаражі для легкових автомобілів. Мінрегіонбуд України [Чинні з 01.08.2007 р.]. (Наказ від 07.02.2007 р., No44).
- 24.ДБН В.2.2-12:2019. Планування та забудова територій (остаточна редакція). Мінрегіонбуд. Київ. 2019. 176 с.
- 25.ДБН В.1.1-15:2012. Склад та зміст генерального плану населеного пункту. Київ. 37 с.
- 26.Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» №157/VII від 05.02.2015. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/157-19> – Назва з екрану.
- 27.Закон України «Про адміністративно-територіальний устрій України» (1997)
- 28.Містобудування. Довідник проєктувальника. Т.Ф.Панченко. Укрархбудінформ. Київ. 2001. 192 с.
- 29.Яценко В.О. Класифікація територіальних громад як групових систем розселення за територіальними особливостями формування та розвитку. Наук.техн.зб.: Містобудування та територіальне планування. Київ. 2017. Вип. 65. С. 570-582. ISSN 2076-815X

Умовні графічні позначення до проєктів генеральних планів та детального планування

Найменування	Позначення і зображення
1. Будинок (споруда)	
а) наземний	
б) підземний	
в) нависла частина будинку	
2. Навіс	
3. Проїзд, прохід на рівні першого поверху будинку (споруди)	
4. Перехід (галерея)	
5. Вишка, щогла	
6. Естакада кранова	
7. Висока платформа (рампа)	
8. Платформа (з пандусом і сходами)	
9. Стінка підпирна	

Найменування	Позначення і зображення
10. Контрбанкет, контрфорс	
11. Берегоукріплення, яроукріплення <i>Примітка:</i> Замість крапок проставляють назву матеріала укріплення	
12. Межа землекористування, землеволодіння	
13. Межа відведення земель для залізниці і автомобільних шляхів	
14. Умовна межа території підприємства, споруди, житлово-цивільного об'єкта, що проектується	
15. „Червона” лінія	
16. Межа регулювання забудови	
17. Межа зони санітарної охорони	

Найменування	Позначення і зображення
<p>18. Укіс</p> <p>а) насип</p> <p>б) виїмка</p> <p><i>Примітки:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Штрихування укосу при значній довжині показують ділянками. 2. Замість крапок проставляють назву матеріалу укріплення і крутість укоса. 	
<p>19. Огорожа території зворотами</p>	
<p>20. Елементи генеральних планів, що підлягають розбиранню або знесенню</p>	
<p>21. Будинки і споруди, що підлягають реконструкції</p>	
<p>22. Квітник</p>	
<p>23. Газон</p>	
<p>24. Автомобільна дорога</p>	
<p>25. Путь залізничної колії 1520 мм</p>	
<p>26. Путь залізничної вузької колії</p>	
<p>27. Трамвайна колія</p>	

Найменування	Позначення і зображення
28. Коля метрополітену: а) наземна; б) підземна.	
29. Шляхопроводи тунельного типу на автомобільних шляхах для М 1:500; М 1:1000	
30. Мости і шляхопроводи на залізницях	
31. Майданчик, стежка, тротуар: а) без покриття б) з буличним покриттям в) з плитковими покриттями г) з устаткуванням	
32. Дерево	
33. Чагарник а) звичайний б) такий, що в'ється в) живопліт (стрижений)	

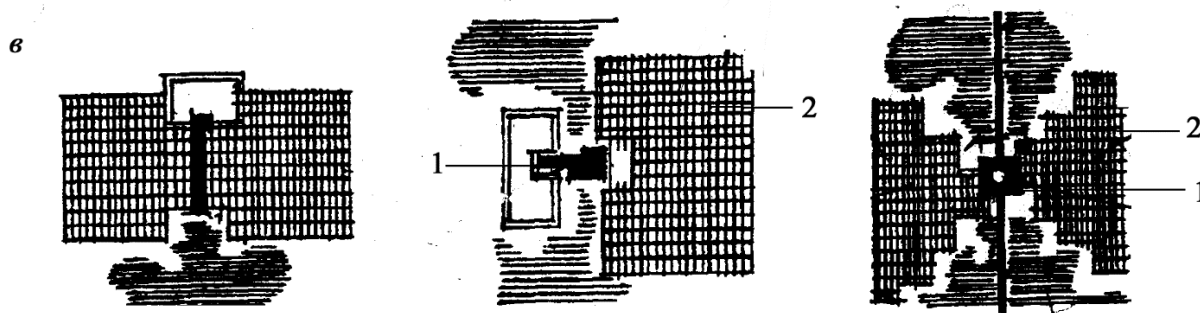
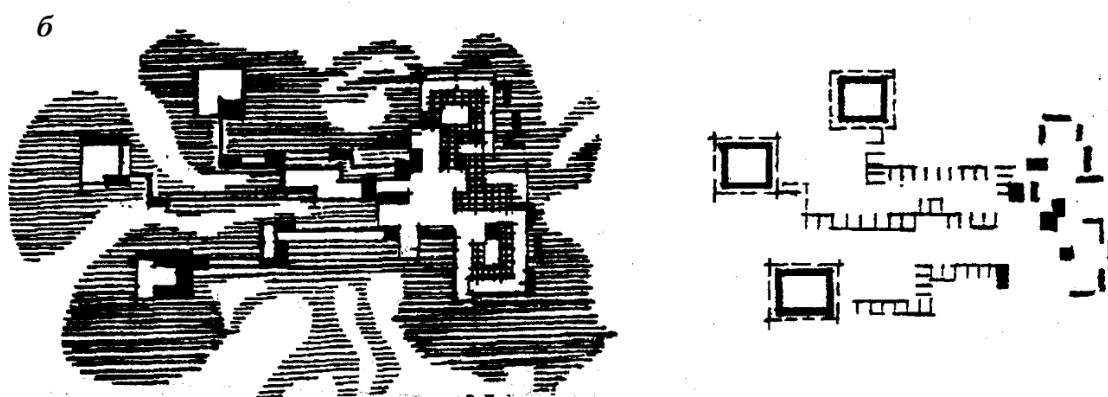
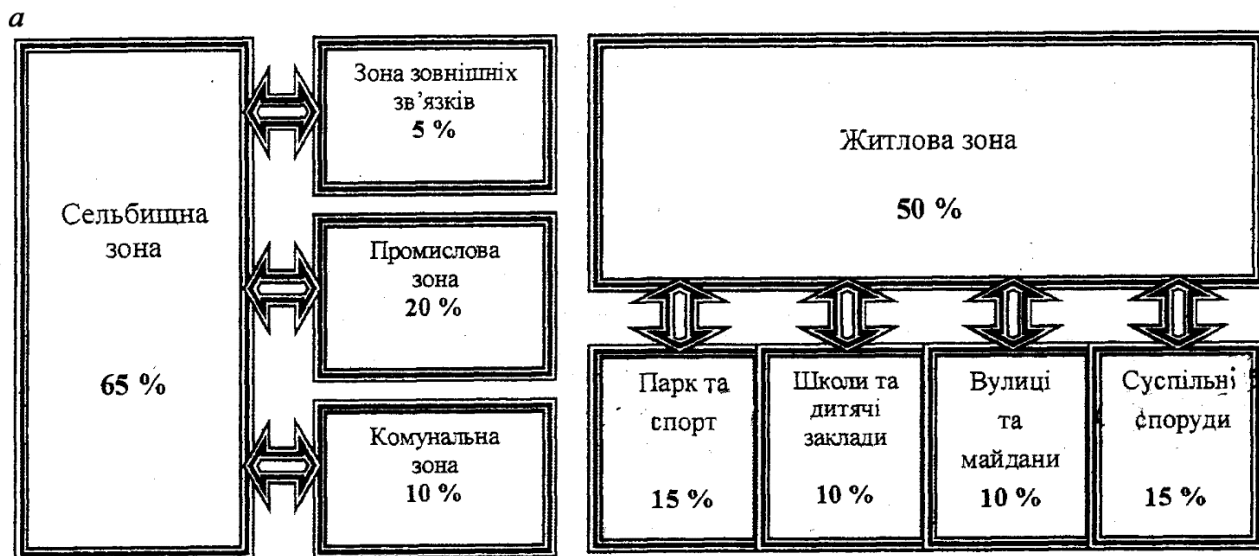

Рис.1.

a - двомірність основних функціональних елементів селища;
б - графічні і фактичні передумови формування структури селища;
в - визначення планувального принципу організації праці, побуту і відпочинку жителів.

1 – суспільний центр
 2 – житлова забудова

3 – промисловість
 4 – рекреація

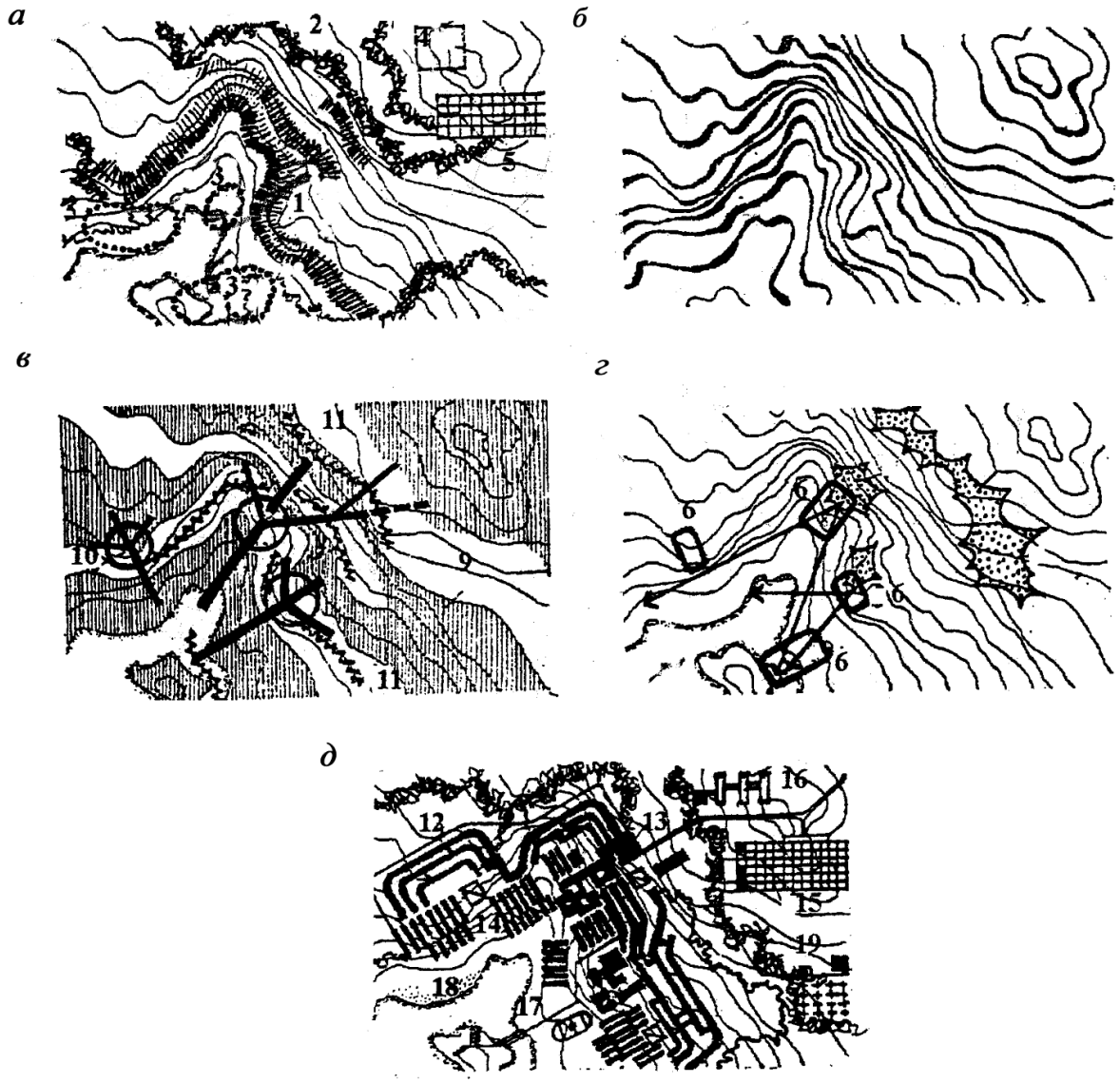

Рис.2. Містобудівний аналіз природного середовища.

- a* - виявлення морфології рельєфу світлотіньовим методом;
- б* - природно – ландшафтний аналіз;
- в* - видові точки та вісі проектуємої структури;
- г* - структурно – просторовий аналіз;
- д* - уточнення планувальної структури селища.

1 – території з ухилом більше 20%; 2 – ліс; 3 – райони можливої організації зон відпочинку; 4 – район сприятливого розміщення аеродрому; 5 – район сприятливий для розміщення продуктивної зони; 6 – особливо коштовні ландшафти; 7 – території, сприймані з далекої відстані; 8 – основні видові точки; 9 – просторові «басейни»; 10 – просторові осі і вузли; 11 – природні «рубежі»; 12 – житлова забудова; 13 – громадський центр; 14 – забудова терасового типу; 15 – виробництво; 16 – вертодром; 17 – парк; 18 – пляж; 19 – комунальна зона.

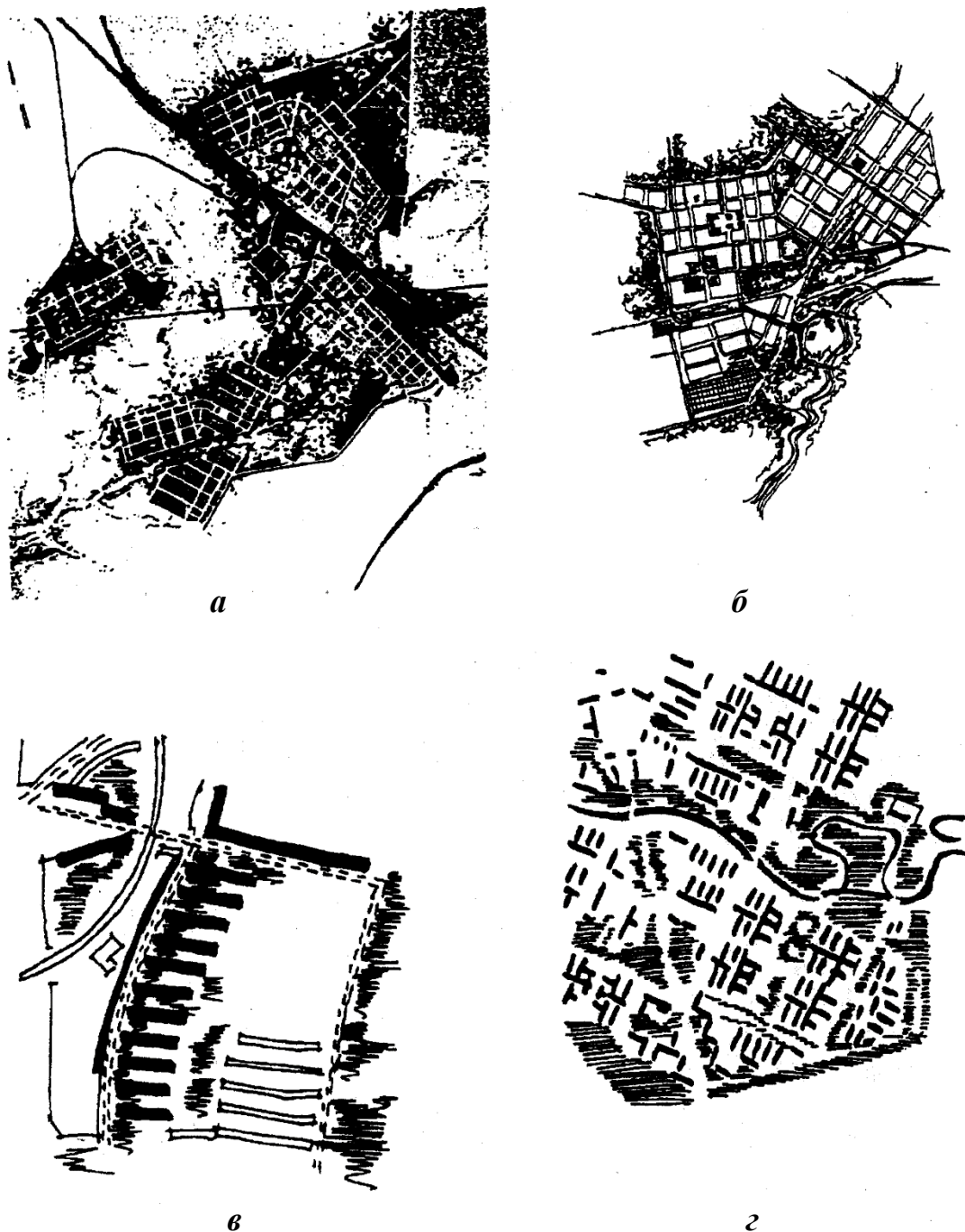

Рис.3. Композиційні прийоми генеральних планів
(теоретичні розробки)

- а* - «очагова» структура на базі виробництва;
- б* - багато осьова композиція;
- в* - лінійна композиція плану;
- г* - регулярний план.

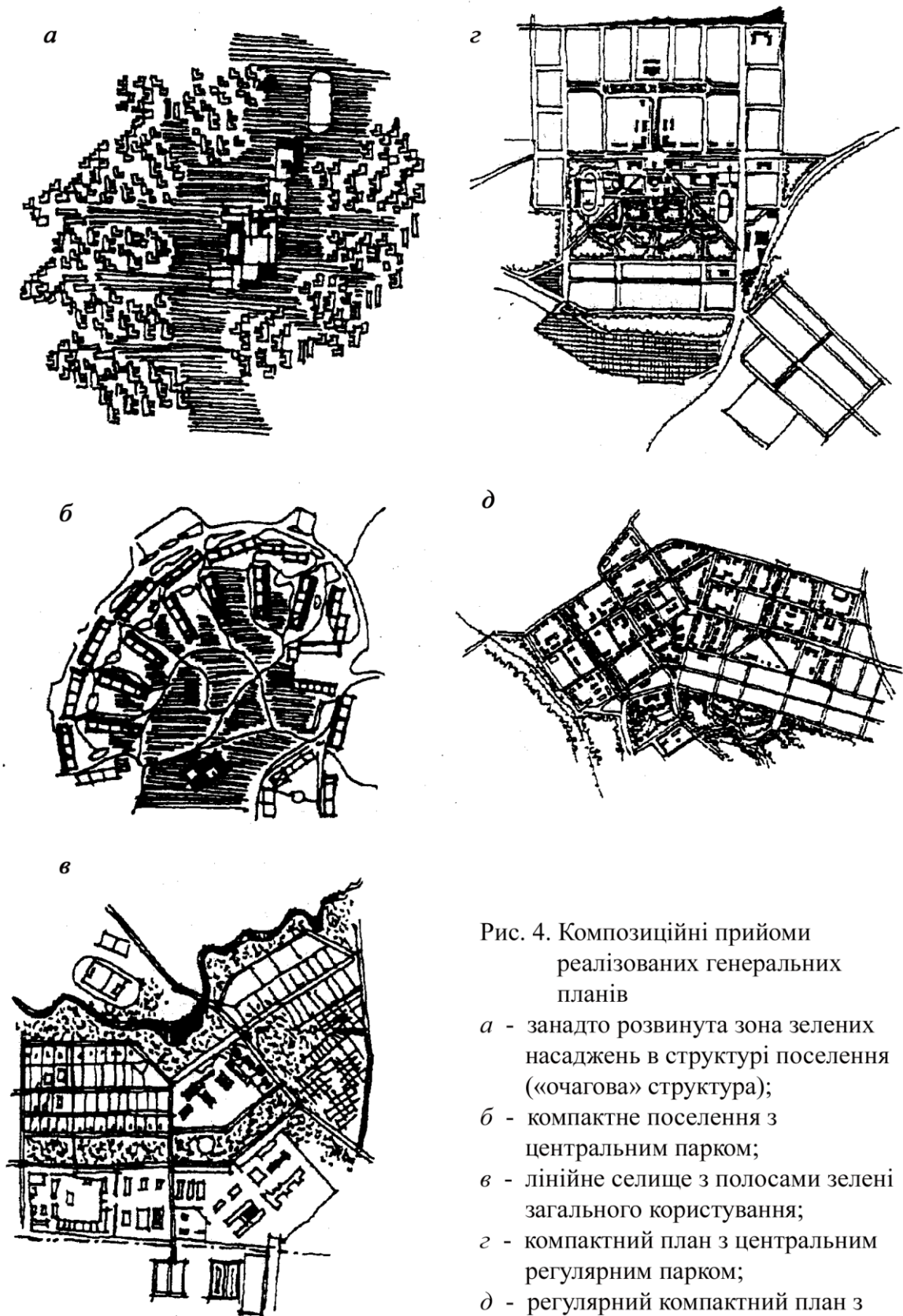

Рис. 4. Композиційні прийоми
реалізованих генеральних
планів

- a* - занадто розвинута зона зелених насаджень в структурі поселення («очагова» структура);
- б* - компактне поселення з центральним парком;
- в* - лінійне селище з полосами зелені загального користування;
- г* - компактний план з центральним регулярним парком;
- д* - регулярний компактний план з загальною зеленою зоною зовні.

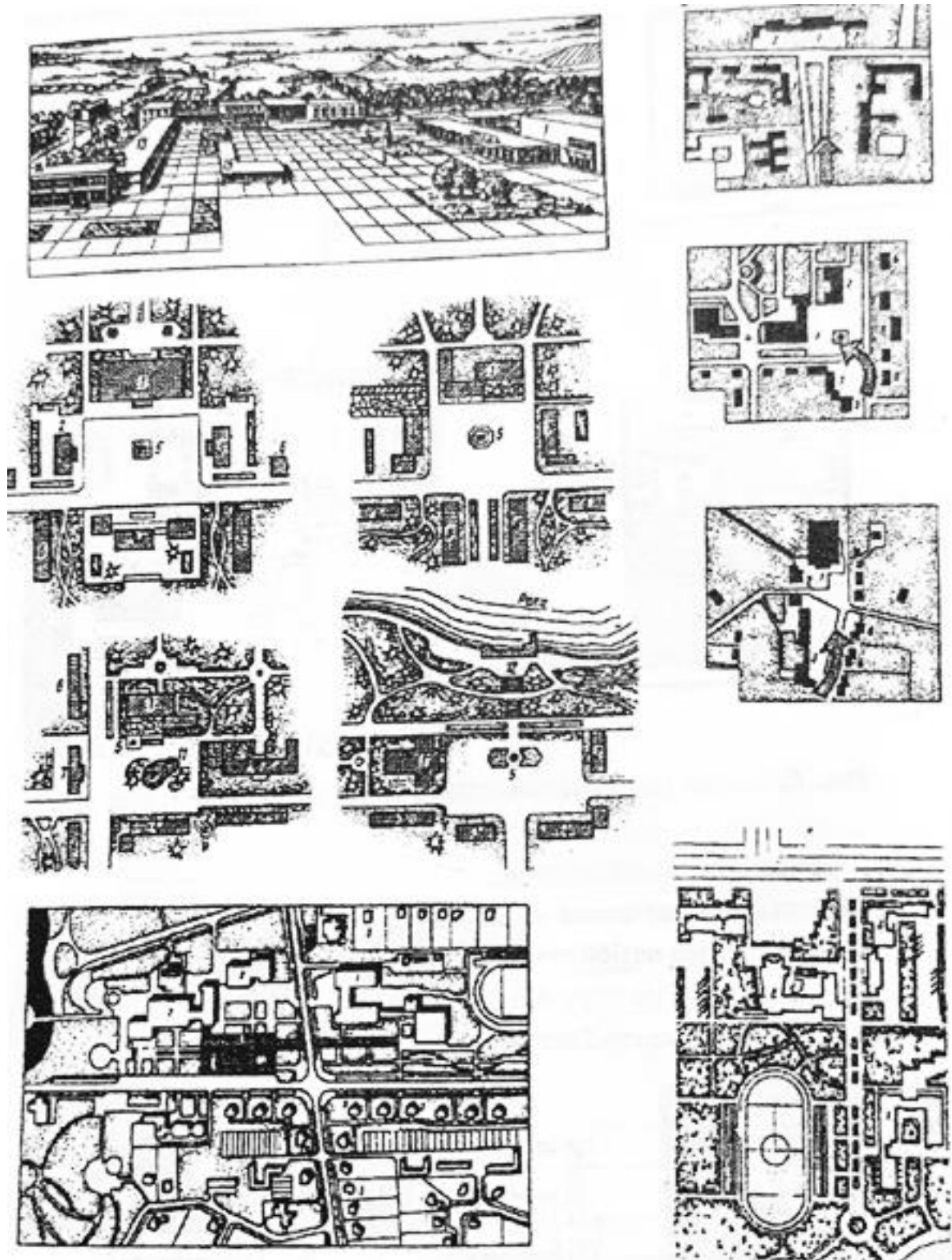

Рис. 5. Приклади забудови громадських центрів селищ

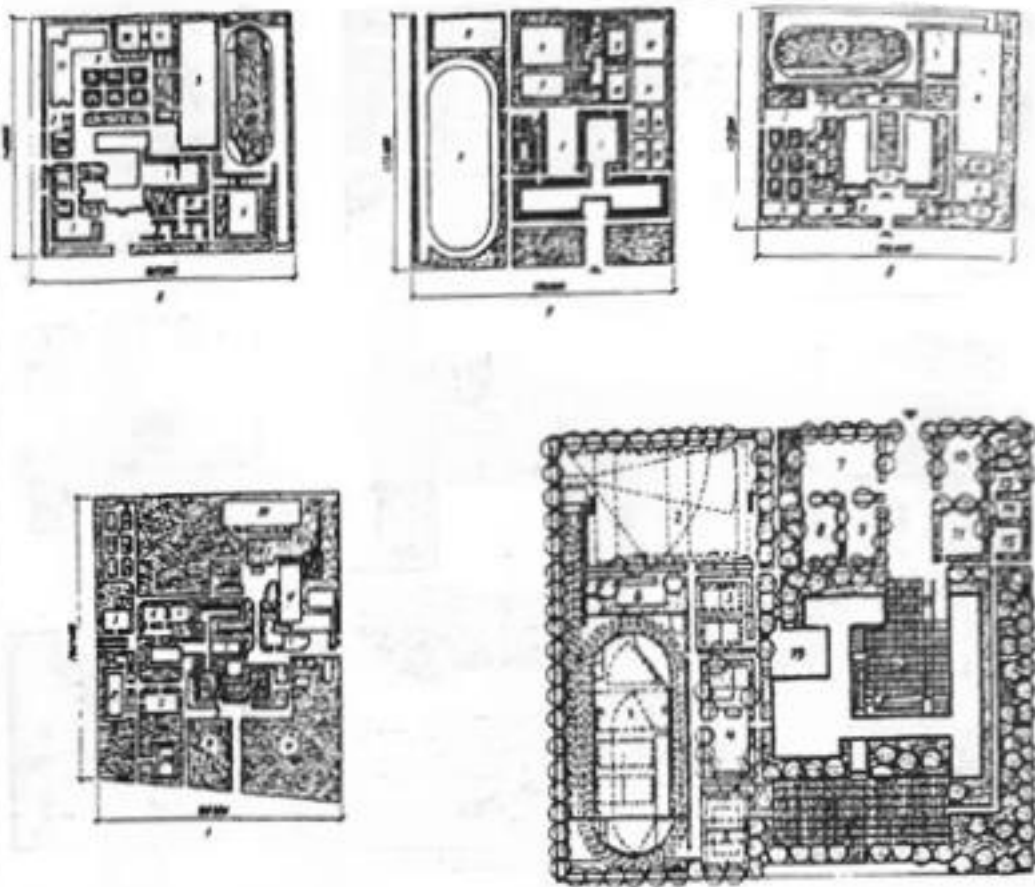

Рис. 6. Схеми генеральних планів шкільних майданчиків

- 1 – середня школа на 450 учнів;
- 2 – неповна середня школа на 250 учнів;
- 3 – середня школа на 360 учнів;
- 4 – середня школа на 300 учнів;
- 5 – благоустрій території школи

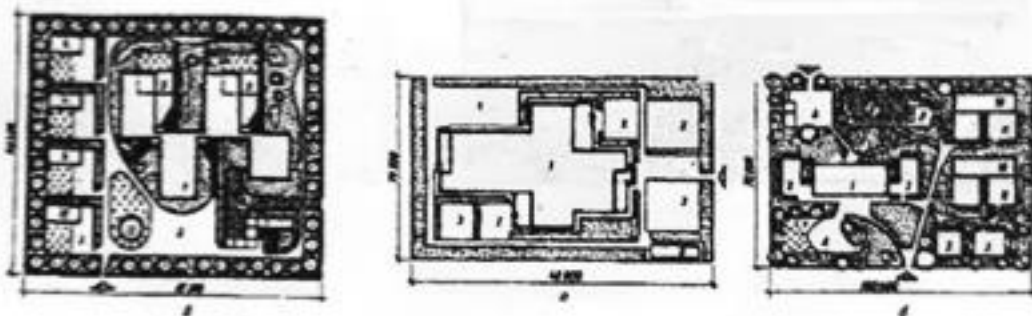

Рис. 7. Схеми генеральних планів дитячих дошкільних закладів

- 1 – на 140 місць;
- 2 – на 25 місць;
- 3 – на 90 місць

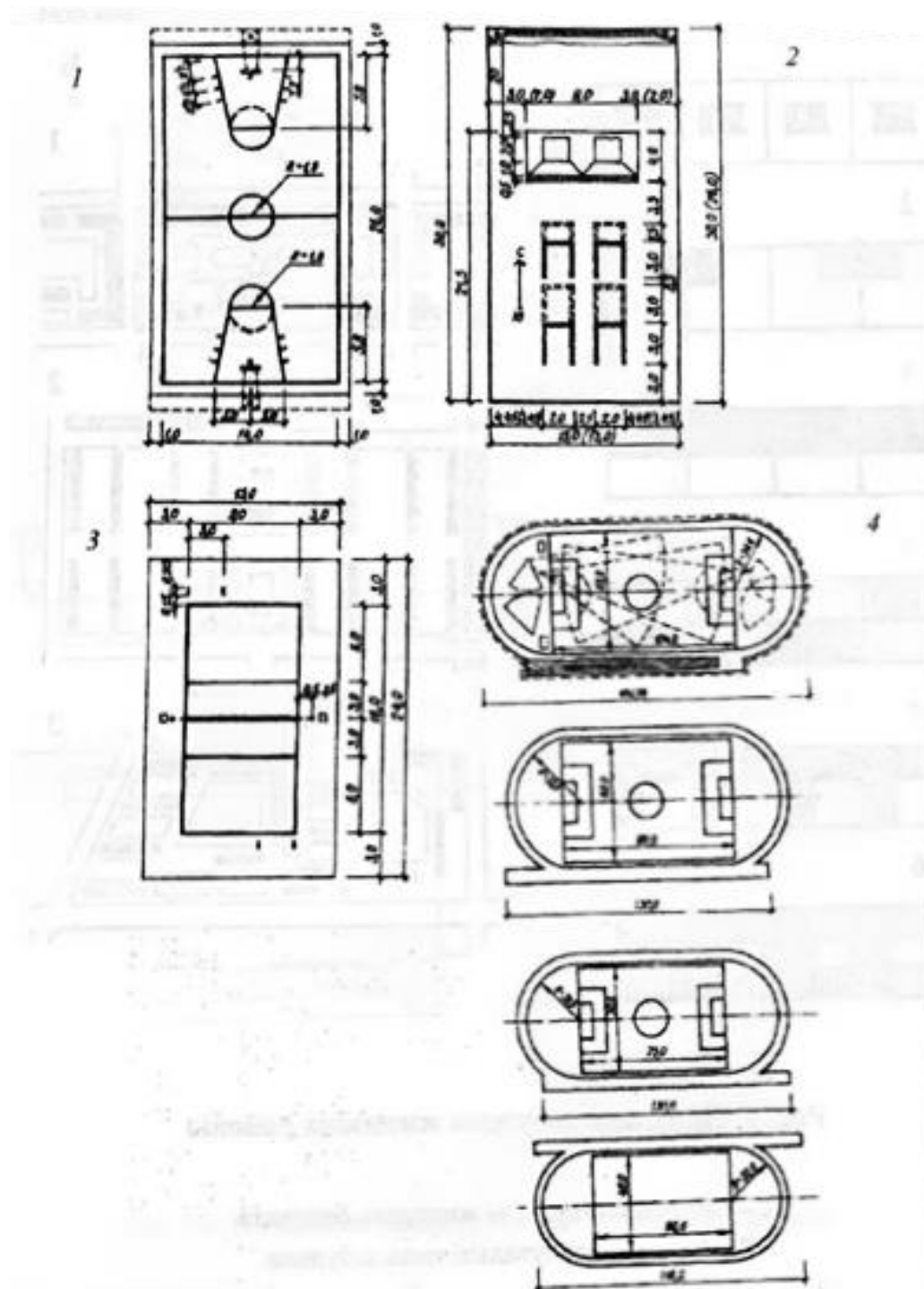

Рис. 8. Типи спортивних майданчиків

- 1 – майданчик для гри в баскетбол;
- 2 – майданчик для городків;
- 3 – майданчик для волейболу;
- 4 – типи спортивних ядер з футбольним полем та біговими доріжками

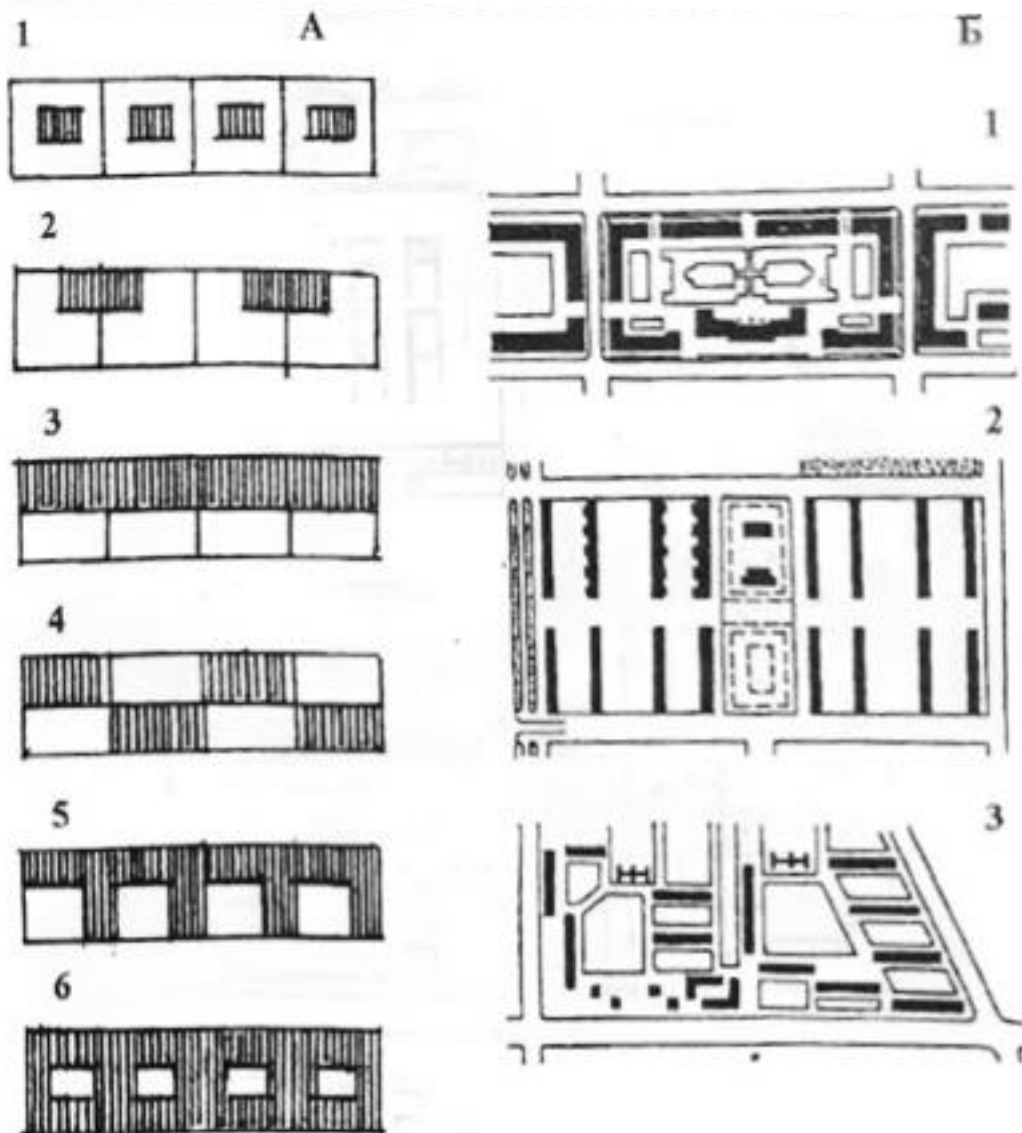

Рис. 9. Приклади забудови житлових районів

А – Прийом блокування житлових будинків.

Б – Основні планувальні типи забудови.

А.	1 – окрема;	Б.	1 – квартальна;
	2 – парна;		2 – рядкова;
	3 – лінійна;		3 – вільна
	4 – шахматна;		
	5 – Г – образна;		
	6 – периметральна		

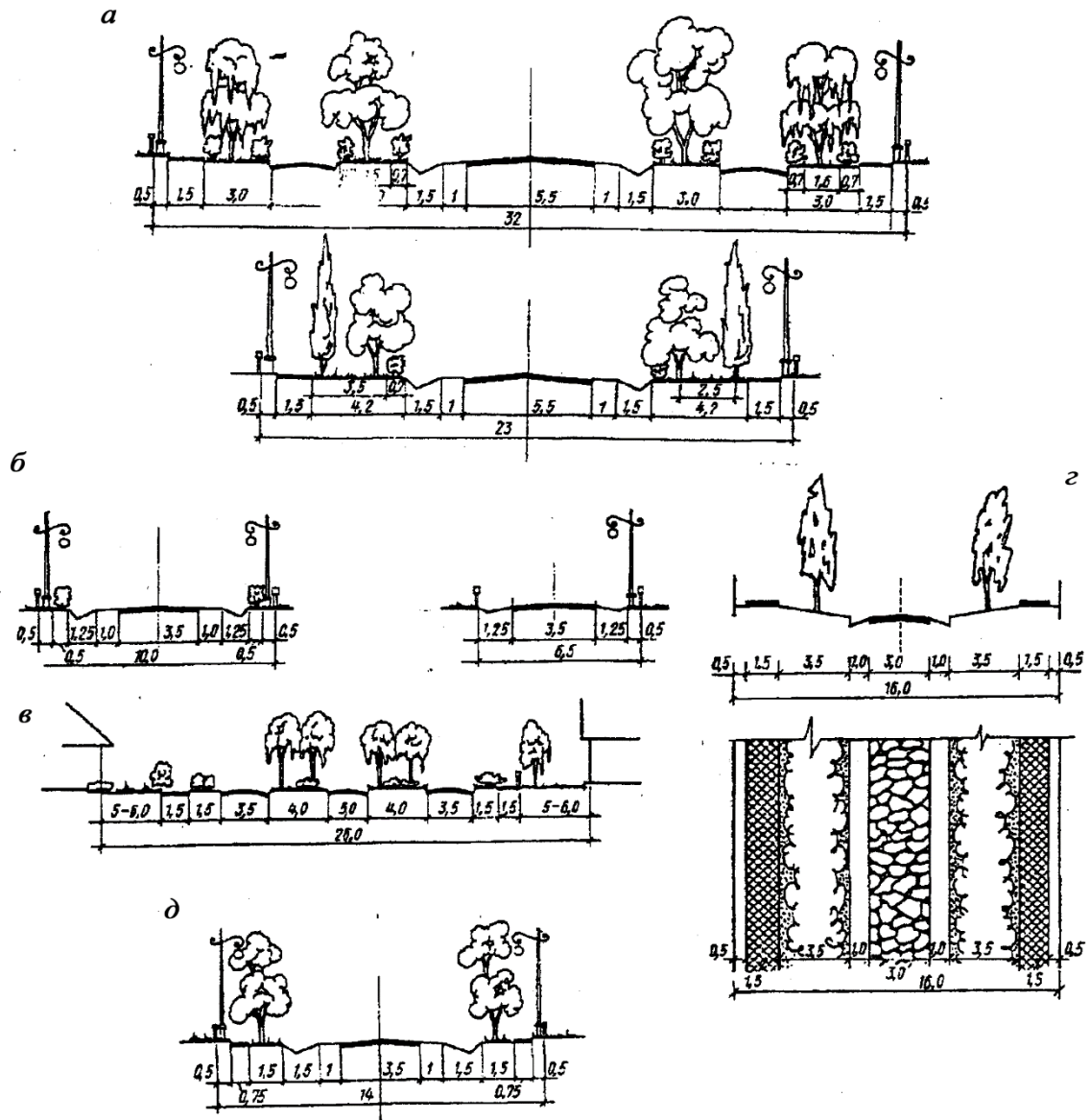

Рис.10. Поперечні профілі вулиць житлових поселень

- а* - головна вулиця;
- б* - квартальні проїзди;
- в* - головна вулиця з бульваром;
- г* - вулиця в сельбщній зоні;
- д* - житлова вулиця.

Навчально-методичне видання

СЕЛИЩЕ НА ЧОТИРИ ТИСЯЧІ МЕШКАНЦІВ

Методичні вказівки та завдання
до виконання курсового проєкту
для студентів III курсу спеціальності 191 «Архітектура та містобудування»

Укладачі: Віктор **ЯЦЕНКО**
Тетяна **КОРОТКОВА**